

EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 7.10.2020
COM(2020) 621 final

2020/0288 (NLE)

Forslag til

RÅDETS HENSTILLING

om romaernes ligestilling, integration og deltagelse

{SWD(2020) 530}

BEGRUNDELSE

1. BAGGRUND FOR FORSLAGET

• Forslagets begrundelse og formål

Forslaget til Rådets henstilling om **romaernes ligestilling, integration og deltagelse** imødekommer et behov for at gøre en indsats på EU-plan for at bekæmpe forskelsbehandling og opnå ligebehandling for Europas største etniske mindretal, herunder ved at fremme ligestilling og socioøkonomisk integration. Dette forslag fremsættes samtidig med en meddelelse fra Europa-Kommissionen "En Union med ligestilling: EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse" ("meddelelsen")¹, som omfatter EU's målsætninger og overordnede mål og foreslår brugen af en indikatorportefølje (bilag 2 til meddelelsen).

Bekæmpelse af forskelsbehandling og socioøkonomisk udstødelse er **endnu vigtigere i forbindelse med en krise**, hvor fattigdom og strukturelle uligheder sandsynligvis øges. Derfor bør sociale genopretningsforanstaltninger nå ud til alle, navnlig de mest ugunstigt stillede, uanset køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering. Kommissionens formand, Ursula von der Leyen, har forpligtet sig til at fremme en Union med ligestilling og er fast besluttet på at "*sikre, at ligestilling udgør et centralt element i genopretningen*".

"**EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020**"², som blev vedtaget af Kommissionen den 5. april 2011, nærmer sig sit udløb. Rammens vigtigste målsætninger var at håndtere den socioøkonomiske udstødelse af romaerne i EU og udvidelseslandene ved at fremme lige adgang til uddannelse, beskæftigelse, sundhed og boliger. Denne ramme var en opfordring til medlemsstaterne til at udforme nationale strategier for romaernes integration og fastsætte nationale mål baseret på mål for integration af romaer på de fire førnævnte områder. **I 2013 vedtog Rådet en henstilling**³ om foranstaltninger i medlemsstaterne til effektiv integration af romaerne. Dette var det første såkaldt bløde EU-lovgivningsinstrument, der udtrykkeligt var målrettet mod romaer. **Henstillingen** forstærkede EU-rammen ved at:

- give medlemsstaterne vejledning i, hvordan nationale foranstaltninger kan forbedre integrationen af romaer, og hvordan deres nationale strategier for romaernes integration kan gennemføres mere effektivt
- henstille til, at medlemsstaterne træffer virkningsfulde politiske foranstaltninger til at sikre romaerne ligebehandling, herunder lige adgang til uddannelse, beskæftigelse, sundhed og boliger, og anvise, hvordan hvert af de fire mål (sikre lige adgang til uddannelse, beskæftigelse, sundhed og boliger) kan nås
- anføre, at disse mål kan nås enten ved hjælp af generelle eller målrettede foranstaltninger, herunder specifikke foranstaltninger, der skal forebygge eller opveje ulemper, eller ved hjælp af en kombination af disse med særligt fokus på kønsdimensionen

¹ COM(2020) 620 final.

² COM(2011) 173 final.

³ Rådets henstilling af 9. december 2013 om foranstaltninger i medlemsstaterne til effektiv integration af romaerne ([EUT C 378 af 24.12.2013, s. 1](#)).

- rette sit fokus mere præcist mod bekæmpelse af forskelsbehandling under udtrykkelig henvisning til sigøjnerhad og udvide indsatsen for romaernes integration til også at omfatte nye horisontale og strukturelle områder ud over beskæftigelse, uddannelse, sundhed og boliger og
- opfordre medlemsstaterne til at informere Kommissionen årligt fra 2016 om foranstaltninger, de måtte træffe i overensstemmelse med henstillingen, og om fremskridtene med gennemførelsen af strategierne.

Rådet (beskæftigelse, socialpolitik, sundhed og forbrugerpolitik (EPSCO)) opfordrede i sine konklusioner af 8. december 2016⁴ Kommissionen til at "foretage en midtvejsevaluering af EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020 og at foreslå en strategi for integration af romaer for perioden efter 2020 og deri fremsætte et forslag til revision af Rådets henstilling". **Kommissionen foretog en tilbunds gående evaluering af EU-rammen**⁵, som blev vedtaget i december 2018 og offentliggjorde arbejdsdokumentet om evalueringen⁶.

Evalueringen og de konklusioner, som Rådet, Europa-Parlamentet og flere tværeuropæiske organisationer og civilsamfundsorganisationer⁷ har draget af den, **afdækker et behov for at forny og forstærke engagementet i romaernes ligestilling**. Dette engagement bør sikre et specifikt fokus på ikkeforskelsbehandling, herunder bekæmpelse af sigøjnerhad og bedre integration på de fire samfundsøkonomiske områder undervisning, beskæftigelse, sundhed og boliger⁸. Det bør også afspejle specifikke gruppers behov og mangfoldigheden blandt romaerne, inddrage romaerne i udformningen, gennemførelsen, overvågningen og evalueringen af strategierne for romaernes ligestilling og integration, forbedre målfastsættelse, dataindsamling, overvågning og rapportering og gøre de generelle politikker mere åbne for romaernes ligestilling og integration.

I juli 2019 underskrev premierministrene i landene på Vestbalkan erklæringen om romaernes integration⁹, idet de forpligtede sig til ved tiltrædelsen at have opnået håndgribelige fremskridt med uddannelse, beskæftigelse, sundhed, boliger, civilregistrering og bekæmpelse af forskelsbehandling.

I september 2019 vedtog Kommissionen sin rapport om gennemførelsen af de nationale strategier for romaernes integration for 2019¹⁰.

⁴ Rådets konklusioner (EPSCO) af 8. december 2016, Fremskyndelse af processen med romaernes integration ([15406/16](#)).

⁵ COM(2018) 785 final.

⁶ SWD(2018) 480 final.

⁷ Europa-Parlamentets beslutning af 12. februar 2019 om behovet for en styrket strategisk EU-ramme for de nationale strategier for romaers integration for perioden efter 2020 og for at intensivere bekæmpelsen af romafjendtlighed ([P8_TA\(2019\)0075](#)). Rådets konklusioner (EPSCO) af 24. oktober 2019 om trivselsøkonomi ([13432/19](#)), hvori Kommissionen opfordres til at *FORNY* tilsagnet om inklusion af romaer. Endvidere opfordrede deltagerne på konferencen på højt plan om EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration i Bukarest den 4.-5. marts 2019 Kommissionen til at foreslå en ambitiøs ny EU-ramme for perioden efter 2020 og medlemsstaterne og udvidelseslandene til at øge deres engagement i romaernes integration. Information fra formandskabet ([7003/19](#) af 14.3.2019).

⁸ Med hensyn til behovet for et klarere fokus på bekæmpelse af sigøjnerhad og forskelsbehandling i EU-rammen efter 2020 henvises til [ekspertanbefalinger](#) udstedt efter konferencen "How to address anti-Gypsyism in a post-2020 EU Roma Framework?" (Hvordan bekæmpes sigøjnerhad i en EU-ramme efter 2020?) (Wien, 27.11.2018).

⁹ [Partnerne på Vestbalkans erklæring om romaernes integration](#) inden for EU's udvidelsesproces, underskrevet på ledertopmødet under Vestbalkan-topmødet i Poznań den 5. juli 2019 i rækken af møder i Berlinprocessen.

¹⁰ COM(2019) 406 final ledsaget af SWD(2019) 320 final.

EU er stadig langt fra at have opnået ligestilling for romabefolkningen i medlemslandene. I dag foregår marginaliseringen af romaerne stadig, og mange af kontinentets anslået 10-12 mio. romaer¹¹ bliver stadig udsat for forskelsbehandling, sigøjnerhad og socioøkonomisk udstødelse i dagligdagen. Disse fænomener er indbyrdes forbundne. Der er ikke ligestilling, så længe der er forskelsbehandling, og det er umuligt at bekæmpe forskelsbehandling effektivt uden at bekæmpe sigøjnerhad og forbedre den socioøkonomiske integration og inddragelse af romabefolkningen. Romabørnenes potentiale hæmmes, fordi for mange af dem ikke har lige adgang til uddannelse på grund af fattigdom, eksklusion og forskelsbehandling.

Ifølge tilgængelige data indsamlet af EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder i 2011, 2016 og 2019 har den samlede sum af **fremskridtene med romaernes integration været begrænset** siden 2011, om end der er betydelige forskelle mellem politikområder og lande¹². De største fremskridt er opnået inden for uddannelse (mindsket skolefrafald, øget deltagelse i førskoleundervisning, børnepasning og skolegang, men også øget segregering). Trods afbødningen af fattigdomsrisikoen og forbedringen af romaernes egen opfattelse af deres sundhedstilstand er sygesikringsdækningen fortsat begrænset. Der er ikke sket statistisk signifikante forbedringer vedrørende adgang til beskæftigelse, og andelen af unge romaer, der ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse, er reelt steget. Boligsituationen er fortsat kompleks og en af de største udfordringer for romasamfundet i og uden for EU. Sigøjnerhad vækker stadig alvorlig bekymring. Der findes samtidig nogen dokumentation for et beskedent fald i romaernes egen oplevelse af forskelsbehandling i forbindelse med adgangen til visse tjenesteydelser. I medfør af Rådets direktiv 2000/43/EF af 29. juni 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse ("direktivet om racelighed")¹³ har Kommissionen indledt traktatbrudsprocedurer mod tre medlemsstater for segregering af romabørn i skoler¹⁴.

Covid-19-pandemien har afsløret, at ekskluderede og marginaliserede romasamfund er kolossalt udsatte for både kortsigtede negative sundhedsvirkninger og socioøkonomiske virkninger på mellemlang sigt. Romabørn, der bor i marginaliserede samfund, er blandt de hårdest ramte af pandemien. Der har ikke været mulighed for fjernundervisning for alt for mange romabørn, der bor i husholdninger uden IT-faciliteter eller elektricitet. Krisen har også afsløret **det påtrængende behov for en mere effektiv politisk reaktion på europæisk plan.**

De vedvarende uligheder og systemiske ulemper udgør et tab af humankapital og ressourcer for de europæiske økonomier. De ulemper, som romabefolkningen udsættes for, **påvirker økonomien og samfundet i de europæiske lande.** I lande med større romabefolkninger repræsenterer denne gruppe en stigende andel af antallet af indbyggere i skolealderen og af den fremtidige arbejdsstyrke. Fremskridt med romaernes **socioøkonomiske integration** har potentiale til at mindske manglen på arbejdskraft og kvalifikationer i forbindelse med en negativ demografisk udvikling, sænke de sociale udgifter og **gavne økonomien.** Investering i bedre uddannelse og opkvalificering af en hidtil udelukket arbejdsstyrke kan påvirke væksten i produktiviteten positivt. EU skal **bekæmpe uligheder** mere effektivt ved at sikre, at romaerne til fulde kan benytte socialsikringsystemerne, og sørge for, at romaerne kan udnytte deres fulde potentiale til at bidrage til økonomien og samfundet som sådan, således at det sociale og økonomiske udbytte for alle bliver større. **Dette forslag har sammen med den**

¹¹ Se [Europarådets skøn for 2012](#).

¹² Rapport om evalueringen af EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020 ([COM\(2018\) 785 final](#)).

¹³ [EFT L 180 af 19.7.2000, s. 22](#).

¹⁴ CZ, HU og SK.

meddelelse, som Kommissionen vedtager samtidig, potentiale til at rette op på de uligheder, som påvirker romabefolkningen, og sikre, at det sociale udbytte bliver større for alle.

Rådet gør med dette **forslag til henstilling** status over de foranstaltninger, som medlemsstaterne har indberettet siden 2016 i henhold til Rådets henstilling fra 2013, og gennemgår og udvider dem. Formålet er at forny og erstatte instrumentet fra 2013 ved at yde mere omfattende vejledning til medlemsstaterne og bekræfte deres fornyede langsigtede forpligtelse til at afhjælpe de vedvarende problemer og udfordringer, som romasamfundet står over for, og som risikerer at blive forværret af covid-19-pandemien og dens virkninger.

Det supplerer meddelelsen. Disse to initiativer udgør EU's strategiske ramme for romaerne frem til 2030, som er udformet til at rumme erfaringer fra tidligere EU-rammer for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020 på områderne for intervention, overvågning og rapporteringsmål, tværsektoriel samordning, finansiering og inddragelse af forskellige interessenter.

Forslaget er inddelt i fem kapitler:

1. kapitel om tre horisontale målsætninger, der er udformet til at forebygge og bekæmpe forskelsbehandling ved at fremme: i) ligestilling, ii) integration og iii) inddragelse af romaerne
2. kapitel om fire sektorspecifikke målsætninger: uddannelse, beskæftigelse, sundheds- og socialydelser og boliger og væsentlige ydelser
3. kapitel om partnerskaber og institutionel kapacitet
4. kapitel om finansiering
5. kapitel om overvågning og rapportering.

Forslaget er udarbejdet til at sikre synergier med nye initiativer, der tages på EU-plan i perioden frem til 2030, og med udnyttelse af EU-midler til at forbedre gennemførelsen på nationalt, regionalt og lokalt plan.

- **Overensstemmelse med eksisterende politiske bestemmelser på politikområdet**

Henstillingen falder i tråd med eksisterende bestemmelser på ligestillingsområdet. Den bygger på EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration, som udløber i 2020, og imødekommer fuldt ud resultaterne af evalueringen. Den fornyer og erstatter Rådets henstilling fra 2013 om foranstaltninger i medlemsstaterne til effektiv integration af romaerne for at give medlemsstaterne mere relevant og effektiv vejledning i, hvordan de øger tempoet i fremskridtene med romaernes ligestilling, integration og deltagelse i de næste 10 år.

Forslaget er i overensstemmelse med og forventer en effektiv gennemførelse af EU's ligestillingslovgivning, navnlig direktivet om racelighed, som forbyder forskelsbehandling på grund af race eller etnisk oprindelse inden for beskæftigelse, social beskyttelse, sociale fordele, uddannelse samt adgang til og levering af de varer og tjenesteydelser, der er tilgængelige for offentligheden¹⁵. Forslaget er også i overensstemmelse med Kommissionens henstilling (EU) 2018/951¹⁶ om standarder for effektive og uafhængige ligestillingsorganer,

¹⁵ Rådets direktiv 2000/43/EF af 29. juni 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse ("direktivet om racelighed") ([EFT L 180 af 19.7.2000, s. 22](#)).

¹⁶ Kommissionens henstilling (EU) nr. 2018/951 af 22. juni 2018 om standarder for ligestillingsorganer ([EUT L 167 af 4.7.2018, s. 28](#)).

der blev oprettet i henhold til direktivet om racelighed¹⁷. Det er også i overensstemmelse med EU's charter om grundlæggende rettigheder, som forbyder enhver forskelsbehandling bl.a. på grund af race og etnisk oprindelse¹⁸. Formålet med Rådets rammeafgørelse 2008/913/RIA er at bekæmpe visse former for og tilkendegivelser af racisme og fremmedhad ved hjælp af straffelovgivningen¹⁹.

Det aktuelle forslag er udformet til at befordre gennemførelsen af **den europæiske søjle for sociale rettigheder** ved at konsolidere princip 3 om "lige muligheder" og i kraft af sin relevans for flere andre principper. Den henter også inspiration fra FN's 2030-dagsorden og De Forende Nationers **mål for bæredygtig udvikling (SDG'er)**.

Forslaget er i tråd med de seneste strategier på ligestillingsområdet såsom strategien for ligestilling mellem mænd og kvinder 2020-2025²⁰, EU-handlingsplanen mod racisme 2020-2025²¹ og den kommende LGBTI+-ligebehandlingsstrategi, hvori man behandler den særlige situation for henholdsvis romakvinder og roma-LGBTI+-personer, samt EU's strategi for ofres rettigheder²².

- **Overensstemmelse med andre EU-politikker**

Forslaget er i tråd med andre EU-politikker, navnlig **den europæiske søjle for sociale rettigheder**, som er udformet til at øge social retfærdighed uanset køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering. Det er en del af de specifikke initiativer til gennemførelse af den europæiske søjle og i tråd med lignende initiativer såsom den styrkede ungdomsgaranti²³, den kommende børnegaranti og den kommende handlingsplan til gennemførelse af søjlen. Det bidrager til gennemførelsen af EU's handlingsplan mod racisme 2020-2025²⁴ og er i tråd med **direktiv 2012/29/EU**, som fastsætter minimumsstandarder for ofre for kriminalitet med hensyn til rettigheder, støtte og beskyttelse²⁵, med særligt fokus på ofre for en forbrydelse, der begås på grund af fordomme eller ud fra et diskriminatorisk motiv. Romaernes specifikke behov er allerede indarbejdet i den nye EU-strategi for ofres rettigheder og vil optræde i den kommende strategi for gennemførelsen af Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder. Forslaget er også i tråd med EU's retlige og politiske ramme for bekæmpelse af **menneskehandel**²⁶. Forslaget er også foreneligt med **direktivet om audiovisuelle medietjenester**²⁷, hvori der

¹⁷ Artikel 13 i Rådets direktiv 2000/43/EF ([EFT L 180 af 19.7.2000, s. 22](#)).

¹⁸ [EUT C 303 af 14.12.2007, s. 17](#).

¹⁹ Rådets rammeafgørelse 2008/913/RIA af 28. november 2008 om bekæmpelse af visse former for og tilkendegivelser af racisme og fremmedhad ved hjælp af straffelovgivningen ([EUT L 328 af 6.12.2008, s. 55](#)).

²⁰ [COM\(2020\) 152 final](#).

²¹ COM(2020) 565 final.

²² [COM\(2020\) 258 final](#).

²³ COM(2020) 277 final.

²⁴ COM(2020) 565 final.

²⁵ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/29/EU af 25. oktober 2012 om minimumsstandarder for ofre for kriminalitet med hensyn til rettigheder, støtte og beskyttelse og om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2001/220/RIA ([EUT L 315 af 14.11.2012, s. 57](#)).

²⁶ Direktiv 2011/36/EU om forebyggelse og bekæmpelse af menneskehandel og beskyttelse af ofrene herfor, og om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2002/629/RIA (EUT L 101 af 15.4.2011, s. 1) og meddelelsen fra 2017 om opfølgningen på EU's strategi for bekæmpelse af menneskehandel og fastlæggelse af yderligere konkrete tiltag (COM(2017) 728).

²⁷ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2018/1808 af 14. november 2018 om ændring af direktiv 2010/13/EU om samordning af visse love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne om udbud af audiovisuelle medietjenester (direktiv om audiovisuelle medietjenester) i betragtning af de ændrede markedsforhold ([EUT L 303 af 28.11.2018, s. 69](#)).

opstilles krav om beskyttelse af brugere af audiovisuelle medietjenester og videodelingsplatforme mod tilskyndelse til vold eller had samt mod diskriminatorisk audiovisuel kommerciel kommunikation. Det pålægger også videodelingsplatforme at træffe passende foranstaltninger til at beskytte brugerne mod racistisk og fremmedfjendsk indhold.

Forslaget sikrer desuden konsekvens mellem EU's politiske støtte på den ene side og de retlige og finansieringsmæssige instrumenter, der kan mobiliseres og tilpasses ligestilling for og integration af romaer på den anden side såsom **Next Generation EU, herunder genopretnings- og resiliensfaciliteten og EU-fondene.**

2. RETSGRUNDLAG, NÆRHEDSPRINCIPPET OG PROPORCIONALITETSPRINCIPPET

• Retsgrundlag

Artikel 292 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF), hvorefter Rådet vedtager henstillinger på forslag fra Kommissionen, kombineret med **artikel 19, stk. 1, i TEUF**, om, at der kan træffes hensigtsmæssige foranstaltninger til at bekæmpe forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering.

Andre relevante lovbestemmelser:

- **Artikel 2 i traktaten om Den Europæiske Union**, hvori det fastsættes det, at Unionen bygger på værdierne respekt for den menneskelige værdighed, frihed, demokrati, ligestilling, retsstaten og respekt for menneskerettighederne, herunder rettigheder for personer, der tilhører mindretal. Dette er medlemsstaternes fælles værdigrundlag i et samfund præget af pluralisme, ikkeforskelsbehandling, tolerance, retfærdighed, solidaritet og ligestilling mellem kvinder og mænd.
- **Artikel 3, stk. 3, andet afsnit, i traktaten om Den Europæiske Union**, hvorefter Unionen bekæmper social udstødelse og forskelsbehandling og fremmer beskyttelse af børns rettigheder.
- **Artikel 10 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde**, hvorefter Unionen ved udformningen og gennemførelsen af sine politikker og aktiviteter tilstræber at bekæmpe enhver form for forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering.
- **Artikel 8 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde**, hvori det hedder, at Unionen i alle sine aktiviteter tilstræber at fjerne uligheder og fremme ligestilling mellem mænd og kvinder. **Artikel 157, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde**, ifølge hvilken Europa-Parlamentet og Rådet vedtager foranstaltninger, der skal sikre anvendelsen af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv, herunder princippet om lige løn for samme arbejde eller arbejde af samme værdi.
- **Artikel 21 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder**, som forbyder enhver forskelsbehandling på grund af køn, race, etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering. Retten til ligestilling mellem kvinder og mænd på alle områder, herunder i forbindelse med beskæftigelse, arbejde og løn, er forankret i chartrets artikel 23. Chartrets artikel 26, som anerkender og respekterer retten for mennesker med handicap til at nyde godt af

foranstaltninger, der skal sikre deres autonomi, deres sociale og erhvervsmæssige integration og deres deltagelse i samfundslivet. Endvidere er princippet om, at alle mennesker er lige for loven, forankret i artikel 20 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.

- **Nærhedsprincippet (for områder, der ikke er omfattet af enekompetence)**

Underliggende fælles værdier såsom ligestilling og grundlæggende rettigheder og fælles målsætninger såsom økonomisk velstand, social samhørighed og solidaritet mellem medlemsstaterne kræver, at Unionen spiller en rolle i de politikker, der skal sikre romaerne ligestilling og integration. Desuden gør romaernes mobilitet på tværs af grænserne i EU på grund af den frie bevægelighed og i forbindelse med romamigration fra tredjelande integrationen af romaer til en fælles målsætning på EU-plan.

Forslaget sikrer fortsat merværdi af indsatsen på EU-plan. **Evalueringen af EU-rammen viste, at den har haft en positiv EU-merværdi** ved at sætte integration af romaer på EU's og medlemsstaternes dagsorden, udvikle strukturer og forbedre sammenhængen mellem EU's politik og de retlige og finansielle instrumenter, som er blevet mobiliseret og samstemt for at fremme romaernes integration. Forslaget vil opretholde det politiske engagement i og fokus på romaernes ligestilling og integration i EU-landene. For nuværende vil virkningerne af EU-rammen sandsynligvis ikke vare ved efter 2020, hvis EU-støtten ikke fortsætter. De nationale bestræbelser skal intensiveres, og der er brug for mere tid til at konsolidere arbejdsstrukturerne, yderligere samstemme og mobilisere andre politiske, retlige og finansielle instrumenter samt overvåge virkningen af politikkerne nøjere. Forslaget er også udformet til at mindske fragmenteringen af gennemførelsen på nationalt plan, hvilket er en af de svagheder, der blev fundet ved evalueringen af EU-rammen.

Merværdien af foranstaltninger på EU-plan bliver stadig mere afgørende i lyset af de udfordringer, der er forbundet med og følger i kølvandet på covid-19-krisen. Mange romasamfund har lidt uforholdsmæssigt meget på grund af den generelt begrænsede adgang til basal hygiejne og sundhedsinfrastruktur, begrænset adgang til rent vand og sundhedsydelse, høje niveauer af økonomisk usikkerhed, overfyldte og segregerede boliger eller lejre, der også er overfyldte. Der er behov for en indsats på EU-plan for at sikre, at byrden af pandemien ikke i uforholdsmæssig høj grad lægges på de mest sårbare, og forebygge en forværring af de eksisterende uligheder.

- **Proportionalitetsprincippet**

Forslaget er i fuld overensstemmelse med proportionalitetsprincippet. Medlemsstaterne har udfordringer med at sikre romaernes ligestilling, integration og deltagelse. Disse udfordringer varierer imidlertid både i intensitet (afhængigt af størrelsen af romabefolkningen og dennes andel af den samlede befolkning samt af den bredere økonomiske sammenhæng og den historiske udstødelse og forskelsbehandling) og med hensyn til deres specifikke træk (såsom grænseoverskridende mobilitet, migration og problemer med civiloplysninger).

Forslaget bygger på meddelelsen om en fælles EU-ramme med fælles **minimumsforpligtelser** for alle medlemsstater suppleret med forskellige grader af yderligere politisk engagement afhængig af landenes **specifikke situation** og de forskellige udfordringer, som de romaer, der bor på deres område, står over for. Den foreslåede indsats tager fuldt hensyn til medlemsstaternes praksis og mangfoldigheden i de nationale strategiske rammer.

For at måle fremskridtene har Kommissionen med støtte fra EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder nedsat en arbejdsgruppe vedrørende indikatorer og rapportering på romaområdet for at supplere medlemsstaternes indsats. Arbejdsgruppen har foreslået en portefølje af

indikatorer for romaernes ligestilling, integration og deltagelse²⁸ udviklet under fuld respekt for de specifikke nationale situationer. Landene kan udvælge relevante kvalitative og/eller kvantitative indikatorer til at måle fremskridt med i en portefølje af fælles indikatorer. Samtidig forhindrer forslaget uforholdsmæssig stor fragmentering ved at kræve, at landene udvælger kvalitative og/eller kvantitative nationale målsætninger på vejen mod at nå EU-målene, og forsøger at øge landenes **engagement** i at opnå fremskridt med romaernes ligestilling, integration og deltagelse.

Proportionalitetsvurderingen spillede også en central rolle i forbindelse med valget af retsakt.

- **Reguleringsmiddel/reguleringsform**

Den foreslåede retsakt er et forslag til Rådets henstilling, som overholder nærheds- og proportionalitetsprincippet. Den foreslåede henstilling giver medlemsstaterne vejledning i, hvordan de opnår fremskridt med romaernes ligestilling, integration og deltagelse. Forslaget fremlægges sammen med den nye meddelelse om en strategisk EU-ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse. Målet er, at medlemsstaterne, Kommissionen og alle de interesserede parter arbejder sammen om at opfylde de fælles målsætninger på en konsekvent og sammenhængende måde.

Forslaget sender som retsakt et signal om medlemsstaternes forpligtelse til at gennemføre de foranstaltninger, der er fastlagt i henstillingen, og udgør et stærkt politisk grundlag for samarbejde på EU-plan på dette område, samtidig med at medlemsstaternes kompetence respekteres til fulde. Når forslaget er blevet vedtaget, vil det erstatte Rådets henstilling af 9. december 2013 om foranstaltninger i medlemsstaterne til effektiv integration af romaerne.

Dette initiativ er et signal om medlemsstaternes fornyede og styrkede engagement i at forbedre de nationale strategiske rammer for romaernes ligestilling, integration og deltagelse, udbygge de nationale romakontaktpunkter og fortsætte den samordnede rapportering til Kommissionen og dennes overvågningsarbejde. Denne henstilling imødekommer således behovet for en indsats på EU-plan og tager samtidig hensyn til landespecifikke forskelle med hensyn til romaernes situation. Henstillingen sætter EU i stand til at forfølge fælles målsætninger og samtidig give medlemsstaterne en vis fleksibilitet med hensyn til at nå deres kvalitative og/eller kvantitative mål afhængigt af deres udgangspunkt, nationale historie og aktuelle praksis.

3. RESULTATER AF EFTERFØLGENDE EVALUERINGER, HØRINGER AF INTERESSEREDE PARTER OG KONSEKVENSANALYSER

- **Efterfølgende evalueringer/kvalitetskontroller af gældende lovgivning**

Som opfølgning på Rådets konklusioner af 8. december 2016²⁹ foretog Kommissionen en tilbunds gående evaluering af rammen, vedtog en rapport³⁰ om evalueringen i december 2018 og offentliggjorde et arbejdsdokument om evalueringen³¹.

²⁸ Se bilag 2 til meddelelsen.

²⁹ EPSCO-Rådets konklusioner af 8. december 2016. *Fremskyndelse af processen med romaernes integration* (15406/16). Rådet opfordrede i sine konklusioner Kommissionen til at "foretage en midtvejsevaluering af EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020 og at foreslå en strategi for integration af romaer for perioden efter 2020 og deri fremsætte et forslag til revision af Rådets henstilling".

³⁰ COM(2018) 785 final.

³¹ SWD(2018) 480 final.

Evalueringen, som dækkede perioden 2011-2017, vurderede relevans, sammenhæng, virkningsfuldhed, effektivitet, koordinering, lighed, bæredygtighed og EU-merværdi. Den var baseret på:

- en omfattende skrivebords gennemgang af sekundær litteratur, rapporter og databaser
- tilbunds gående landeundersøgelser
- interview med interesserede parter i 16 EU-lande
- interview på EU-plan og i tre udvidelseslande
- en åben offentlig høring
- en undersøgelse blandt ikkestatslige organisationer
- undersøgelsesdata fra 2016 fra EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder (EU-MIDIS II)
- en valideringsworkshop.

Konklusionen på evalueringen blev, at de fire prioriterede områder (beskæftigelse, uddannelse, sundhed og boliger) fortsat er afgørende for romaernes ligestilling og integration. Desuden fremhævede evalueringen, at det specifikke mål om ikkeforskelsbehandling både bør bygge på en integrationstilgang og forfølges med et stærkt fokus på sigøjnerhad og dermed forebygge og bekæmpe forskelsbehandling.

Evalueringen viste, at rammen havde en positiv EU-merværdi ved at sætte integration af romaer på EU's og medlemsstaternes dagsorden, udvikle strukturer og forbedre sammenhængen mellem EU's politik og de retlige og finansielle instrumenter, som er blevet mobiliseret og samstemt med henblik på romaernes integration.

Det blev anført, at rammen satte medlemsstaterne i stand til at tilpasse deres målsætninger efter deres specifikke nationale forhold. Selv om dette indebar, at de kunne skræddersy deres tilgang efter behov, viste evalueringen, at dette også gav en tendens til fragmentering, mindre virkningsfuldhed og begrænsede fremskridt med EU's mål for integration af romaerne.

Evalueringen viste endvidere, at rammen kun i begrænset omfang var i stand til at håndtere romaernes mangfoldighed. Der var for lidt opmærksomhed på en målrettet indsats for specifikke grupper blandt romaerne (kvinder, unge og børn og EU-mobile romaer).

Endelig fremgår det af evalueringen, at der på EU-plan og nationalt plan er indført forvaltningsmekanismer, men at de stadig har en begrænset funktion. Der er gjort en indsats for at inddrage civilsamfundet mere, men romaernes muligheder for effektivt at deltage i politik og i alle faser af den politiske proces er fortsat begrænsede.

Kommissionen konkluderede i sin rapport om den tilbunds gående evaluering, at "evalueringen har vist, at EU-rammen er starten på en proces, som trods mange begrænsninger og under hensyntagen til opgavens enorme omfang har udvist positive resultater og begyndende tendensændringer". Mens det blev understreget, at "der i den indledende fase er opnået nogle håndgribelige, om end utilstrækkelige resultater", blev det også fremhævet, at "det nu gælder om at styrke og målrette den overordnede proces bedre med vægt på et større politisk engagement, indførelse af specifikke målbare mål og en streng overvågning samt en mere effektiv gennemførelse, der understøttes af tilstrækkelig finansiering og deltagerorienterede forvaltningssystemer".

- **Høringer af interesserede parter**

Evalueringen af EU-rammen³² krævede omfattende høringer, herunder nogle med talrige fremadrettede spørgsmål, som dannede grundlag for udarbejdelsen af initiativet. De yderligere høringer vedrørende initiativet supplerede dem, der allerede var blevet gennemført med henblik på evalueringen³³, idet deres omfang og målsætninger blev samstemt med de tilbageværende dataindsamlingsbehov.

En række målrettede høringer skulle indsamle synspunkter og rådgivning om centrale tematiske aspekter såsom politiske løsningsmodeller, bekæmpelse af sigøjnerhad, inddragelse af romaerne og mangfoldighed i initiativet, samt hvordan overvågning og måling af fremskridt kan forbedres gennem indikatorer og målsætninger. Arbejdsdokumentet fra Kommissionens tjenestegrene³⁴ offentliggøres samtidig med meddelelsen om den strategiske ramme og dette forslag og indeholder nærmere oplysninger om høringsaktiviteterne, de involverede interesserede parter, og hvordan deres bidrag har dannet grundlag for det nye initiativ.

- **Indhentning og brug af ekspertbistand**

Forslaget tager udgangspunkt i Kommissionens rapport om evalueringen af EU-rammen³⁵, arbejdsdokumentet fra Kommissionens tjenestegrene om evalueringen³⁶ og den detaljerede eksterne evalueringsstøtteundersøgelse, som blev udført af ICF/Milieu³⁷, som den bygger på.

Resultaterne af de undersøgelser, som EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder gennemførte i 2011, 2016 og 2019 i henholdsvis 11, 9 og 5 yderligere medlemsstater, var fortsat relevante for forslaget.

Oplysningerne om gennemførelsen af de nationale strategier i EU, som er blevet indhentet hos de nationale romakontaktpunkter siden 2016, blev samlet i Kommissionens rapport fra september 2019 om fremskridtene med romaernes integration³⁸. Disse oplysninger blev suppleret med rapporter fra civilsamfundet i forbindelse med Europa-Parlamentets pilotprojekt Roma Civil Monitor, 2017-2020³⁹.

Der blev indsamlet yderligere dokumentation og data via resultaterne af en Eurobarometerundersøgelse om opfattelser af forskelsbehandling af romaer⁴⁰ og eksterne ekspertundersøgelser med fokus på, hvordan behovet for at tage større hensyn til romabefolkningens mangfoldighed, bekæmpelse af sigøjnerhad og inddragelse af romaer kan udmøntes i praksis⁴¹.

³² En oversigt over disse aktiviteter findes i [SWD\(2018\) 480 final](#), bilag 2.

³³ Evalueringen er baseret på en omfattende skrivebordsgennemgang af sekundær litteratur, rapporter og databaser, interview med interesserede parter i 16 EU-lande, interview på EU-plan og i tre udvidelseslande, en åben offentlig høring, en undersøgelse blandt ikkestatslige organisationer, undersøgelsesdata fra 2016 fra FRA (EU-MIDIS II) og en valideringsworkshop.

³⁴ SWD(2020) 530 final, se bilag 1.

³⁵ COM(2018) 785 final.

³⁶ SWD(2018) 480 final.

³⁷ Den eksterne evalueringsstøtteundersøgelse findes [her](#).

³⁸ Rapport om gennemførelsen af de nationale strategier for romaernes integration (COM(2019) 406 final, ledsaget af SWD(2019) 320 final om foranstaltninger til integration af romaer indberettet i henhold til EU-rammen).

³⁹ En nærmere beskrivelse af projektet findes [her](#).

⁴⁰ Special Eurobarometer [493](#) Discrimination in the EU (de første resultater blev offentliggjort i september 2019).

⁴¹ Rapporter om disse emner blev færdiggjort i februar 2020 og offentliggøres [her](#).

Forslaget blev også understøttet af det tætte samarbejde med EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder om overvågningsordninger, herunder udvikling af resultat- og procesindikatorer⁴².

- **Konsekvensanalyse**

Den foreslåede retsakt — Rådets henstilling — giver både medlemsstaterne vejledning i gennemførelsen af de strategiske rammer for romaerne og mulighed for fleksibilitet i udformningen og gennemførelsen af foranstaltningerne. Der er følgelig ikke behov for en konsekvensanalyse.

De forventede virkninger afhænger i høj grad af, hvilket niveau af forpligtelse over for romaernes ligestilling og integration medlemsstaterne accepterer, dvs. den ambition, der afspejles i Rådets henstilling, når den er blevet vedtaget, og de nationale strategiske rammer, der derefter indføres⁴³. Endvidere vil gennemførelsen af en konsekvensanalyse med hensyn til romaernes ligestilling og integration, ud over de generelle udfordringer med at sætte omfang og beløb på ligestilling, ikkeforskelsbehandling og overholdelse af de grundlæggende rettigheder, blive alvorligt begrænset med hensyn til indsamling af etniske data i visse medlemsstater.

Et omfattende arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene⁴⁴ indeholder en oversigt over de vigtigste erfaringer med udformningen og gennemførelsen af EU-rammen frem til 2020. Det bygger på Kommissionens årlige rapporter, adskillige evalueringer og undersøgelser på EU-plan, ekspertrapporter, skyggerapporter fra civilsamfundet og feedback modtaget under målrettede høringer af nationale og internationale interesserede parter.

- **Lovmæssig egnethed og forenkling**

Ikke relevant.

- **Grundlæggende rettigheder**

Forslaget har positive konsekvenser for beskyttelsen af de grundlæggende rettigheder. Det vil intensivere gennemførelsen af EU's charter om grundlæggende rettigheder, særlig artikel 21, som forbyder enhver forskelsbehandling bl.a. på grund af race og etnisk oprindelse⁴⁵.

4. VIRKNINGER FOR BUDGETTET

Denne henstilling har ingen finansielle virkninger for EU's budget.

5. ANDRE FORHOLD

- **Planer for gennemførelse og foranstaltninger til overvågning, evaluering og rapportering**

Forslaget har en fælles, men differentieret tilgang. Det giver vejledning til medlemsstaterne i, hvordan der kan udformes effektive nationale strategiske rammer under hensyntagen til

⁴² Bilag 2 til COM(2020) 620 final og [Monitoring framework for an EU Roma strategic framework for equality, inclusion and participation – Objectives and indicators](#).

⁴³ Se arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene, som offentliggøres samtidig med dette forslag, SWD(2020) 530 final.

⁴⁴ SWD(2020) 530 final.

⁴⁵ Forklaringer vedrørende chartret om grundlæggende rettigheder ([EUT C 303/17 af 14.12.2007, s. 17](#)).

landespecifikke udfordringer med romaernes ligestilling, integration og deltagelse. For bedre at kunne overvåge fremskridtene opfordres medlemsstaterne i forslaget til at benytte den fælles indikatorramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse. En arbejdsgruppe vedrørende indikatorer for romaernes ligestilling, integration og deltagelse efter 2020 koordineret af EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder på Kommissionens anmodning har udviklet denne ramme. Indikatorrammen giver sammenlignelige, solide og relevante indikatorer for overvågning af fremskridt og evaluering af resultaterne af de nationale strategiske rammer for romaerne. Den omfatter **procesindikatorer** til afspejling af foranstaltninger (herunder politikker, programmer og projekter) og **resultatindikatorer** til måling af fremskridt med at opfylde målsætningerne, der bygger på statistiske data, f.eks. befolkningsoptællingsdata, administrative data og/eller undersøgelsesdata. Denne portefølje af kvantitative og kvalitative indikatorer tager hensyn til nationale omstændigheder og tilgængelig dokumentation.

Nedenstående tabel viser den påtænkte cyklus for overvågning, rapportering og evaluering:

Regelmæssige undersøgelser (FRA)	Rapporter fra de nationale romakontakt punkter	Rapport om anvendelsen af EU-midler	Civilsamfunds-overvågning	Kommissionens overvågnings-rapporter	Evalueringer og kommende politikforslag
Dataindsamling: 2020 Resultater: 2021	Nationale strategiske rammer: 2021		1. runde nationale civilsamfunds-rapporter: forår 2022	Kommissionens rapport om nationale strategiske rammer.: efterår 2022	
	Nationale gennemførelsesrapporter: 2023		2. runde nationale civilsamfunds-rapporter: forår 2024	Kommissionens gennemførelsesrapport: efterår 2024	
Dataindsamling: 2024 Resultater: 2025		Rapport om milepæle i outputindikatorer: 2024			Tilbundsgående evaluering af EU's strategiske ramme for romaerne
	Nationale gennemførelsesrapporter: 2025		3. runde civilsamfunds-rapporter forår 2026	Kommissionens gennemførelsesrapport: efterår 2026	
Dataindsamling: 2028 Resultater: 2029	Nationale gennemførelsesrapporter: 2027	Rapport om mål for outputindikatorer: 2029	4. runde civilsamfunds-rapporter forår 2028	Kommissionens gennemførelsesrapport: efterår 2028	
	Nationale gennemførelsesrapporter: 2029				Kommissionens opfølgende forslag: 2030 Efterfølgende evaluering

- **Forklarende dokumenter (for direktiver)**

Ikke relevant.

- **Nærmere redegørelse for forslaget's særlige bestemmelser**

Punkt 1-4 henviser til de horisontale målsætninger ligestilling, integration og deltagelse og foreslår foranstaltninger til at styrke fremskridtene på disse områder.

Punkt 5-10 henviser til de sektorspecifikke målsætninger om at sikre effektiv lige adgang for romaer til inkluderende almen uddannelse, varig beskæftigelse af høj kvalitet, sundheds- og socialydelser af høj kvalitet, tilstrækkelige, ikke-segregerede boliger og væsentlige ydelser.

Punkt 11-27 henviser til behovet for at styrke partnerskaber mellem og institutionel kapacitet hos de mange forskellige interesserede parter, der skal inddrages på dette tværsektorielle område.

Punkt 11-13 henstiller til medlemsstaterne om at sikre, at de nationale romakontaktpunkter får de ressourcer og det mandat, de har behov for til effektivt at samordne gennemførelsen af de nationale politikker for romaernes ligestilling, integration og deltagelse.

Punkt 14 og 15 tilskynder medlemsstaterne til at øge inddragelsen af organerne med henblik på fremme af ligebehandling og til at støtte deres uafhængighed og samarbejde med alle relevante aktører.

Punkt 16-20 opfordrer medlemsstaterne til yderligere at mobilisere og støtte lokale og regionale kræfter for at forbedre gennemførelsen af de nationale strategiske rammer for romaernes ligestilling, integration og deltagelse.

Punkt 21-27 fokuserer på samarbejde med og inddragelse af civilsamfundet.

Punkt 28-34 henviser til måder at effektivisere udnyttelsen af EU-midler og nationale midler på.

Punkt 35-39 reviderer overvågnings- og rapporteringsordningerne med det formål at mindske den administrative rapporteringsbyrde og give Kommissionen og EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder mulighed for at yde mere støtte ved hjælp af en fælles portefølje af proces- og resultatindikatorer med henblik på overvågning af fremskridtene med at nå EU's målsætninger og overordnede mål.

Forslag til

RÅDETS HENSTILLING**om romaernes ligestilling, integration og deltagelse**

RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artikel 292 sammenholdt med artikel 19, stk. 1,

under henvisning til forslag fra Europa-Kommissionen og

ud fra følgende betragtninger:

- (1) Rådets direktiv 2000/43/EF⁴⁶ fastlægger en ramme til bekæmpelse af forskelsbehandling på grundlag af race eller etnisk oprindelse i hele Unionen i forbindelse med beskæftigelse og uddannelse, social beskyttelse (herunder social sikring og sundhedspleje), sociale fordele og adgang til og levering af varer og tjenesteydelser, herunder bolig. Formålet med henstillingen er at bidrage til den effektive gennemførelse af dette direktiv.
- (2) Rådets rammeafgørelse 2008/913/RIA⁴⁷ forpligter medlemsstaterne til at kriminalisere offentlig tilskyndelse til vold eller had på grund af race, farve, religion, herkomst eller national eller etnisk oprindelse og til at sikre, at racistiske og fremmedfjendske motiver betragtes som skærpende omstændigheder, eller at sådanne motiver alternativt tages i betragtning af domstolene ved strafudmålingen. Denne henstilling er udformet til at skærpe bekæmpelsen af hadefuld tale, hadforbrydelser og vold mod romaer. I tråd med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/29/EU⁴⁸ om minimumsstandarder for ofre for kriminalitet med hensyn til rettigheder, støtte og beskyttelse sigter henstillingen også mod at fremme støtte til romaer, der er ofre for sådanne forbrydelser.
- (3) Den europæiske søjle for sociale rettigheder⁴⁹ omfatter en række principper med henblik på at støtte og styrke social retfærdighed uanset køn, racemæssig eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering. Måretning mod grupper i høj risiko for forskelsbehandling eller social udstødelse er afgørende for at støtte gennemførelsen af principperne i den sociale søjle. Denne henstilling bidrager

⁴⁶ Rådets direktiv 2000/43/EF af 29. juni 2000 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse ([EFT L 180 af 19.7.2000, s. 22](#)).

⁴⁷ Rådets rammeafgørelse 2008/913/RIA af 28. november 2008 om bekæmpelse af visse former for og tilkendegivelser af racisme og fremmedhad ved hjælp af straffelovgivningen ([EUT L 328 af 6.12.2008, s. 55](#)).

⁴⁸ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2012/29/EU af 25. oktober 2012 om minimumsstandarder for ofre for kriminalitet med hensyn til rettigheder, støtte og beskyttelse og om erstatning af Rådets rammeafgørelse 2001/220/RIA ([EUT L 315 af 14.11.2012, s. 57](#)).

⁴⁹ [Europæisk søjle for sociale rettigheder](#).

også til den fortsatte udvikling af lige og inklusive demokratiske samfund i henhold til De Forenede Nationers mål for bæredygtig udvikling⁵⁰.

- (4) Kommissionen har fremsat forslag til Europa-Parlamentet og Rådet om forordningen om fælles bestemmelser for 2021-2027⁵¹, Den Europæiske Socialfond Plus⁵² og Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Samhørighedsfonden⁵³. Disse forslag henviser til ligestilling og ikkeforskelsbehandling som horisontale principper, der skal efterleves ved iværksættelsen af fondene. I forslaget til Den Europæiske Socialfond Plus opfordres medlemsstaterne og Kommissionen specifikt til at sikre lighed og ikkeforskelsbehandling⁵⁴ ved gennemførelsen af programmer, og der henvises til fremme af den socioøkonomiske integration af tredjelandsstatsborgere samt integration af marginaliserede samfund såsom romaerne⁵⁵ i tilknytning til grundforudsætningen om en national strategisk ramme for romaer. Indtil disse foranstaltninger er vedtaget, skal henstillingen udtrykkeligt knytte EU's midler⁵⁶ på den ene side sammen med de politiske prioriteter for romaernes ligestilling, integration og deltagelse på den anden side.
- (5) Kommissionens meddelelse af 3. marts 2010 med titlen "Europa 2020: en strategi for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst" (Europa 2020-strategien) har pustet nyt liv i bekæmpelsen af fattigdom og social udstødelse ved at fastsætte fælles europæiske mål for nedbringelse af fattigdom og social udstødelse, for reduktion af skolefrafaldet og for forbedring af beskæftigelsesgraden. Disse mål kan ikke nås uden at forbedre romaernes ligestilling, integration og deltagelse, som denne henstilling giver specifik vejledning i.
- (6) I Kommissionens meddelelse af 5. april 2011 "En EU-ramme for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020" opfordres medlemsstaterne til at fremme romaernes sociale og økonomiske inklusion og til at fastsætte målsætninger for uddannelse, beskæftigelse, sundhedspleje og bolig, og den blev godkendt af Rådet

⁵⁰ [Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development](#), De Forenede Nationer, 2015.

⁵¹ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om fælles bestemmelser for Den Europæiske Fond for Regionaludvikling, Den Europæiske Socialfond Plus, Samhørighedsfonden og Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og om finansielle regler for nævnte fonde og for Asyl- og Migrationsfonden, Fonden for Intern Sikkerhed og instrumentet for grænseforvaltning og visa ("forslag til forordning om fælles bestemmelser") ([COM\(2018\) 375 final](#) af 29.5.2018).

⁵² Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af Den Europæiske Socialfond Plus ("ESF+-forslaget") ([COM\(2018\) 382 final](#) af 30.5.2018).

⁵³ Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om Den Europæiske Fond for Regionaludvikling og Samhørighedsfonden ("forslag om EFRU og Samhørighedsfonden") ([COM\(2018\) 372 final af 29.5.2018](#)).

⁵⁴ Artikel 6 i ESF+-forslaget ([COM\(2018\) 382 final](#)).

⁵⁵ Artikel 4, stk. 1, nr. viii) i ESF+-forslaget ([COM\(2018\) 382 final](#)).

⁵⁶ Omfatter midler, der er planlagt og/eller medtaget ved: Forslag til forordning om fælles bestemmelser ([COM\(2018\) 375 final](#)), ESF+-forslaget ([COM\(2018\) 382 final](#)), EFRU- og SF-forslaget ([COM\(2018\) 372 final](#)), Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse InvestEU-programmet ([COM\(2020\) 403 final af 29.5.2020](#)), "Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a Recovery and Resilience Facility" ([COM\(2020\) 408 final af 28.5.2020](#)), "Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing the Rights and Values programme" ([COM\(2018\) 383 final](#) af 30.5.2018), Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om "Erasmus": EU-programmet for uddannelse, ungdom og idræt og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1288/2013 ([COM\(2018\) 367 final af 30.5.2018](#)); Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om oprettelse af et EU-handlingsprogram for sundhed — for perioden 2021-2027 og om ophævelse af forordning (EU) nr. 282/2014 ("EU4Health-programmet") ([COM\(2020\) 405 final af 28.5.2020](#)).

den 19. maj 2011. Trods begrænsningerne i den oprindelige udformning havde rammen en stor EU-merværdi, som den aktuelle henstilling bygger videre på, bl.a. ved at integrere erfaringer med rammens gennemførelse.

- (7) Rådets henstilling af 9. december 2013 om foranstaltninger i medlemsstaterne til effektiv integration af romaerne⁵⁷ var udformet med henblik på at intensivere de nationale foranstaltninger til integration af romaer. Rådet opfordrede heri medlemsstaterne til at informere Kommissionen årligt om de foranstaltninger, de måtte have truffet i overensstemmelse med henstillingen, og ethvert fremskridt med gennemførelsen af deres nationale strategier for romaernes integration. Denne henstilling bygger på erfaringer og gennemgange og udvider de foranstaltninger, der skal træffes.
- (8) I Rådets konklusioner af 8. december 2016 om "fremskyndelse af processen med romaernes integration"⁵⁸ opfordrede man Kommissionen til at gennemføre en midtvejsevaluering af EU's ramme for nationale integrationsstrategier for romaer for 2020 og til på grundlag heraf at foreslå et initiativ for perioden efter 2020. Selv om rammens merværdi anerkendes i evalueringen, viser resultaterne, at romaerne i Europa fortsat oplever forskelsbehandling og socioøkonomisk udstødelse.
- (9) Evalueringen og de konklusioner, som Rådet, Europa-Parlamentet og adskillige civilsamfundsorganisationer i hele Europa og på nationalt plan⁵⁹ udledte af den, viser behovet for et fornyet og stærkere engagement i ligestilling og integration af romaer. Dette engagement skal sikre et specifikt fokus på ikkeforskelsbehandling, herunder ved at bekæmpe sigøjnerhad – en særlig form for racisme over for romaer – og fokusere på de fire socioøkonomiske inklusionsområder uddannelse, beskæftigelse, sundhed og bolig⁶⁰. Det bør også afspejle specifikke gruppers behov og mangfoldigheden blandt romaerne, inddrage romaerne i udformningen, gennemførelsen, overvågningen og evalueringen af strategierne for romaernes ligestilling og integration, forbedre målfastsættelse, dataindsamling, overvågning og rapportering og gøre de generelle politikker mere åbne for romaernes ligestilling og integration.
- (10) Denne henstilling er ligeledes baseret på forskellige konstateringer, som tidligere er beskrevet i Europa-Parlamentets beslutninger⁶¹, Rådets konklusioner⁶² og Kommissionens meddelelser⁶³.

⁵⁷ [EUT C 378 af 24.12.2013, s. 1.](#)

⁵⁸ EPSCO-Rådets konklusioner af 8. december 2016, Fremskyndelse af processen med romaernes integration ([15406/16](#)).

⁵⁹ Europa-Parlamentets beslutning af 12. februar 2019 om behovet for en styrket strategisk EU-ramme for de nationale strategier for romaers integration for perioden efter 2020 og for at intensivere bekæmpelsen af romafjendtlighed ([P8_TA\(2019\)0075](#)). Rådets konklusioner (EPSCO) af 24. oktober 2019 om trivselsøkonomi ([13432/19](#)), hvori Kommissionen opfordres til at *FORNY* tilsagnet om inklusion af romaer. Endvidere opfordrede deltagerne på konferencen på højt plan om EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration i Bukarest den 4.-5. marts 2019 Kommissionen til at foreslå en ambitiøs ny EU-ramme for perioden efter 2020 og medlemsstaterne og udvidelseslandene til at øge deres engagement i romaernes integration. Information fra formandskabet ([7003/19](#) af 14.3.2019).

⁶⁰ Om behovet for et tydeligere fokus på bekæmpelse af sigøjnerhad og forskelsbehandling i EU's ramme efter 2020 henvises til de [ekspertanbefalinger](#), der blev udarbejdet i kølvandet på konferencen om bekæmpelse af sigøjnerhad. "How to address anti-Gypsyism in a post-2020 EU Roma Framework?" (Hvordan bekæmpes sigøjnerhad i en EU-ramme efter 2020?). (Wien, 27.11.2018).

⁶¹ Europa-Parlamentets beslutning af 15. april 2015 om international romadag – roma-had i Europa og EU's anerkendelse af mindedagen for folkedrabet på romaerne under Anden Verdenskrig

- (11) Kommissionen fulgte op på meddelelsen "EU-rammen for de nationale strategier for romaernes integration frem til 2020" ved at udarbejde en pakke bestående af nærværende henstilling og meddelelsen "En Union med ligestilling: En strategisk EU-ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse" ("meddelelsen")⁶⁴. Meddelelsen fastsætter målsætninger og mål på EU-plan og minimumsforpligtelser for alle medlemsstater, eventuelt suppleret med yderligere nationale tiltag og EU-støtte afhængigt af den nationale kontekst og romabefolkningens størrelse. Nye data viser, at seks ud af ti europæere stadig mener, at forskelsbehandling af romaer er udbredt i deres land, mens mere end seks ud af ti er enige i, at samfundet kan få gavn af en bedre integration af romaer⁶⁵. Det overordnede sigte med denne henstilling er at bidrage til at fremme ligestilling for og bekæmpe udstødelse af romaer, herunder ved at inddrage dem aktivt.
- (12) Covid-19-pandemien gør udstødte og marginaliserede romasamfund ekstremt eksponerede for negative sundhedsmæssige og socioøkonomiske virkninger, som risikerer at forværre eksisterende uligheder. Denne henstilling sigter mod at mindske de strukturelle uligheder, som romaer står over for, ved at tackle den begrænsede adgang til rent vand⁶⁶, sanitær infrastruktur og sundhedsydelser, mangel på faciliteter og digitale færdigheder, som kunne gøre folk i stand til at deltage i fjernundervisning, den store økonomiske usikkerhed, overfyldte husstande, segregerede bebyggelser eller lejre.
- (13) I forbindelse med den stigende populisme⁶⁷ og racisme i Unionen⁶⁸ er der behov for at fokusere på at bekæmpe og forebygge forskelsbehandling, herunder ved at bekæmpe sigøjnerhad, som er en grundlæggende årsag til og har indvirkning på forskelsbehandling og udstødelse. Dette anerkendes i EU-handlingsplanen mod racisme 2020-2025⁶⁹, og i planen skitseres konkrete foranstaltninger til bekæmpelse af racisme. Sigøjnerhad er stadig en bredt accepteret⁷⁰ form for racisme, der udspringer af, hvordan samfundet i almindelighed ser og behandler dem, der betragtes som

([P8_TA\(2015\)0095](#)). Europa-Parlamentets beslutning af 25. oktober 2017 om aspekter vedrørende grundlæggende rettigheder for integrationen af romaer i EU: bekæmpelse af romafjendtlighed ([P8_TA\(2017\)0413](#)). Europa-Parlamentets beslutning af 12. februar 2019 om behovet for en styrket strategisk EU-ramme for de nationale strategier for romaers integration for perioden efter 2020 og for at intensivere bekæmpelsen af romafjendtlighed ([P8_TA\(2019\)0075](#)).

⁶² EPSCO-Rådets konklusioner af 8. december 2016, Fremskyndelse af processen med romaernes integration ([15406/16](#)).

⁶³ Kommissionen udarbejdede [årlige rapporter](#) fra 2013.

⁶⁴ COM(2020) 620 final.

⁶⁵ Special Eurobarometer [493](#). Discrimination in the EU (første resultater offentliggjort i september 2019).
⁶⁶ Se forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 24. februar 2020 om kvaliteten af drikkevand (omarbejdning) – Politisk enighed ([ST 606 2020 REV 1](#)), som kræver, at medlemsstaterne træffer de foranstaltninger, de finder nødvendige og passende for at sørge for, at sårbare og marginaliserede befolkningsgrupper har adgang til vand (artikel 16), og specificerer, at det er vigtigt, at disse grupper omfatter mindretalskulturer, såsom romaer og rejsende (betragtning 31).

⁶⁷ The Relentless Rise of Populism in Europe. Niall McCarthy, 2. maj 2019, [Statista](#).

⁶⁸ Widespread racism continues to plague Europe. EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder, 20. juni 2019, [publikation](#) baseret på [Fundamental Rights Report 2019](#), EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder, 6. juni 2019.

⁶⁹ COM(2020) 565 final.

⁷⁰ Den Europæiske Kommission mod Racisme og Intolerance ("ECRI")'s [generelle henstilling nr. 3](#) om kampen mod racisme og intolerance mod romaer/sigøjnere, vedtaget den 6. marts 1998. Præamblen til deres generelle henstilling, "[General Policy Recommendation no. 13 on combatting anti-Gypsyism and discrimination against Roma](#)", gentog ordlyden "anti-Gypsyism is an especially persistent, violent, recurrent and commonplace form of racism".

"sigøjnere", i en historisk udgrænsningssammenhæng, der bygger på stereotyper og holdninger, også selv om de er utilsigtede eller ubevidste. Siden 2005 har Europa-Parlamentet benyttet udtrykket sigøjnerhad i sine betænkninger og beslutninger⁷¹. Flere internationale organisationer og civilsamfundsorganisationer har anerkendt fænomenet, som ud over sigøjnerhad også kaldes romahad, romafjendtlighed, sintifjendtlighed m.fl. I 2016 anerkendte Rådet behovet for at "bekæmpe alle former for racisme mod romaer, der af og til benævnes sigøjnerhad, da de er en hovedårsag til den sociale udstødelse og forskelsbehandling, de udsættes for"⁷².

- (14) Når man målretter foranstaltninger mod romabefolkningen, er det vigtigt at anerkende de specifikke behov eller sårbarheder hos bestemte grupper⁷³, herunder romakvinder, unge, børn, LGBTI+-personer, ældre romaer, romaer, der lever med handicap, romaer, der er tredjelandsstatsborgere eller statsløse, og EU-mobile romaer. I denne henstilling tages der derfor hensyn til vigtigheden af at bekæmpe flerdobbelt forskelsbehandling⁷⁴. Den indeholder forslag til foranstaltninger for en bedre beskyttelse og inklusion af romabørn, som er særligt udsat for forskelsbehandling og segregering. Der peges også på skabelse af muligheder og anvendelse af det uudnyttede potentiale hos unge romaer ved at øge deres aktive deltagelse i programmer og foranstaltninger rettet mod de unge⁷⁵ som f.eks. dem, der henvises til i "Støtte til ungdomsbeskæftigelse: en bro til job for den næste generation"⁷⁶.
- (15) Idet man anerkender mangfoldigheden blandt romaerne, anvendes betegnelsen "roma" som en overordnet betegnelse for at henvise til en række forskellige grupper med romaoprindelse såsom roma, sinti, kalé, sigøjnere, romanichel og boyash/rudari. Betegnelsen omfatter også grupper såsom ashkali, egyptere, yenish, østlige grupper (herunder dom, lom, rom og abdal) samt rejsende befolkningsgrupper, herunder

⁷¹ Europa-Parlamentets beslutning af 28. april 2005 om romaernes situation i EU (P6_TA(2005)0151), Europa-Parlamentets beslutning af 15. april 2015 om international romadag — roma-had i Europa og EU's anerkendelse af mindedagen for folkedrabet på romaerne under Anden Verdenskrig ([P8_TA\(2015\)0095](#)), Europa-Parlamentets beslutning af 25. oktober 2017 om aspekter vedrørende de grundlæggende rettigheder for integrationen af romaer i EU: bekæmpelse af romafjendtlighed ([P8_TA\(2017\)0413](#)), Europa-Parlamentets beslutning af 12. februar 2019 om behovet for en styrket strategisk EU-ramme for de nationale strategier for romaers integration for perioden efter 2020 og for at intensivere bekæmpelsen af romafjendtlighed ([P8_TA\(2019\)0075](#)).

⁷² EPSCO-Rådets konklusioner af 8. december 2016, Fremskyndelse af processen med romaernes integration ([15406/16](#)).

⁷³ Vedrørende forskellige sammenhænge, f.eks. menneskesmugling, hvor ofrene hovedsagelig er romakvinder og -børn.

⁷⁴ Begrebet "flerdobbelt forskelsbehandling" anvendes som overbegreb for alle tilfælde af forskelsbehandling, der er baseret på flere grunde til forskelsbehandling og kommer til udtryk på to mulige måder. Der kan være tale om "additiv forskelsbehandling", hvor forskelsbehandlingen foregår på grund af flere forhold, der gør sig gældende separat, og om "intersektionel forskelsbehandling", hvor to eller flere grunde til forskelsbehandling er til stede og i samspil på en sådan måde, at de ikke kan adskilles fra hinanden. "Tackling Multiple Discrimination. Practices, policies and laws." Rapport fra Europa-Kommissionen (2007). "Multiple Discrimination in EU Law: Opportunities for Legal Responses to Intersectional Gender Discrimination." European Network of Legal Experts in the Field of Gender Equality. Europa-Kommissionen (2009).

⁷⁵ EPSCO-Rådets konklusioner af 8. december 2016, Fremskyndelse af processen med romaernes integration ([15406/16](#)).

⁷⁶ Meddelelsen "Støtte til ungdomsbeskæftigelse: en bro til job for den næste generation" ([COM\(2020\) 276 final](#) af 1.7.2020). Forslag til Rådets henstilling om en bro til job — styrkelse af ungdomsgarantien ([COM\(2020\) 277 final](#), af 1.7.2020). Kommissionens forslag til Rådets henstilling om erhvervsrettet uddannelse med henblik på bæredygtig konkurrenceevne, social retfærdighed og modstandsdygtighed ([COM\(2020\) 275 final](#) af 1.7.2020).

etniske rejsende eller folk, der administrativt betegnes "Gens du voyage" (rejsende folk), og folk, der betegner sig selv som sigøjnere, tsiganes eller tziganes, uden at disse gruppers specifikke særpræg fornægtes.

- (16) I forbindelse med mobilitet inden for Unionen er det nødvendigt at respektere EU-borgernes ret til fri bevægelighed og vilkårene for udøvelsen, Sidstnævnte omfatter rådighed over tilstrækkelige ressourcer og en omfattende sygeforsikringsdækning i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/38/EF⁷⁷. Samtidig er det nødvendigt at forsøge at forbedre romaernes levevilkår og gennemføre foranstaltninger til fremme af deres økonomiske og sociale integration i deres oprindelsesmedlemsstater samt i deres bopælsmedlemsstater.
- (17) Samtidig med at man anerkender, at medlemsstaterne skal vælge deres egne overvågningsmetoder, fremhæver denne henstilling betydningen af dataindsamling i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 (generel forordning om databeskyttelse)⁷⁸ og retningslinjerne fra 2018 for bedre indsamling og udnyttelse af ligebehandlingsdata, som er udgivet af undergruppen om ligebehandlingsdata under EU's gruppe på højt plan om ikkeforskelsbehandling, ligebehandling og mangfoldighed⁷⁹. I denne henstilling anerkendes også betydningen af indikatorer som overvågningsmetode. Disse indikatorer kan udvælges blandt en portefølje af indikatorer til måling af romaernes ligestilling, integration og deltagelse, som Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder, Kommissionen og medlemsstaterne har samlet i fællesskab⁸⁰.
- (18) Denne henstilling har direkte fokus på foranstaltninger til at fremme romaernes ligestilling, integration og deltagelse uden dog at have til hensigt at udelukke andre marginaliserede og dårligt stillede grupper. Disse foranstaltninger bør være baseret på de samme principper i sammenlignelige situationer. I denne henseende er de fælles grundprincipper for romaernes integration fortsat relevante⁸¹. Meddelelsen indeholder yderligere retningslinjer for planlægning og gennemførelse af nationale strategiske rammer for romaerne.

Formålet med denne henstilling er at bekræfte en langsigtet forpligtelse over for de fælles målsætninger om romaernes ligestilling, integration og deltagelse og levere opdateret og

⁷⁷ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/38/EF af 29. april 2004 om unionsborgeres og deres familiemedlemmers ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område, om ændring af forordning (EØF) nr. 1612/68 og om ophævelse af direktiv 64/221/EØF, 68/360/EØF, 72/194/EØF, 73/148/EØF, 75/34/EØF, 75/35/EØF, 90/364/EØF, 90/365/EØF og 93/96/EØF ([EUT L 158 af 30.4.2004, s. 77](#)).

⁷⁸ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (generel forordning om databeskyttelse) ([EUT L 119 af 4.5.2016, s. 1](#)).

⁷⁹ Retningslinjer for forbedring af indsamling og brug af ligebehandlingsdata (2018). Den Europæiske Revisionsret anbefalede at udvikle passende metoder til indsamling af relevante data om romaernes integration i alle medlemsstater. EU's politiske initiativer og finansielle støtte til integration af romaerne: Der er gjort betydelige fremskridt i de sidste ti år, men der er brug for en yderligere praktisk indsats. [Særberetning nr. 14/2016](#).

⁸⁰ Bilag 2 til meddelelsen.

⁸¹ De [fælles grundprincipper](#) blev drøftet ved den første europæiske platform for integration af romaer i april 2009 og godkendt af EPSCO-Rådet den 8. juni 2009. Rådet opfordrede i sine konklusioner medlemsstaterne til at tage hensyn til de fælles grundprincipper i relevant omfang i forbindelse med udformning og gennemførelse af deres politikker. Rådets konklusioner (EPSCO) om romaernes integration ([8. juni 2009](#)).

bedre vejledning ved at fastsætte foranstaltninger, som medlemsstaterne kan vedtage for at opfylde de målsætninger —

VEDTAGET FØLGENDE HENSTILLING:

1. Medlemsstaterne bør vedtage nationale strategiske rammer for romaerne og fremsender dem til Europa-Kommissionen inden september 2021. Medlemsstaterne bør i overensstemmelse med national og europæisk lovgivning, tilgængelige ressourcer og nationale omstændigheder såsom romabefolkningens størrelse, socioøkonomiske situation, specifikke behov og borgerskab på deres område overveje relevansen for den nationale sammenhæng af de foranstaltninger, der er beskrevet i denne henstilling, og gennemføre dem på en forholdsmæssig og selektiv måde i tæt samarbejde med alle relevante interessenter. Ved vurderingen af relevansen bør medlemsstaterne overveje at lade sig styre af frivillige minimumsforpligtelser og, afhængig af den nationale sammenhæng, af eventuelle yderligere foranstaltninger som fastsat i meddelelsen.

Horisontale målsætninger: ligestilling, integration og deltagelse

2. Medlemsstaterne bør konsolidere bestræbelserne for at vedtage og gennemføre foranstaltninger til fremme af ligestilling og effektivt forhindre og bekæmpe forskelsbehandling og årsagerne hertil. Denne indsats bør omfatte foranstaltninger til:
 - a) intensivere bekæmpelsen af direkte og indirekte forskelsbehandling, chikane, stereotyper, romafjendtlig retorik, hadefuld tale, hadforbrydelser og vold mod romaer, herunder tilskyndelse hertil, både online og offline, navnlig i forbindelse med omsættelse til national ret, gennemførelse og håndhævelse af direktiv 2000/43/EF, rammeafgørelse 2008/913/RIA og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/13/EU⁸²
 - b) at udvikle og fremme et omfattende støttesystem for ofre i overensstemmelse med direktiv 2012/29/EU og sikre målrettet bistand til romaer, som er ofre for hadforbrydelser og forskelsbehandling
 - c) bekæmpe forskelsbehandling, der antager flere former, og strukturel⁸³ forskelsbehandling mod romaer, navnlig mod romakvinder, romabørn, LGBTI+-romaer, romaer med handicap, ældre romaer, statsløse romaer og EU-mobile romaer
 - d) at højne bevidstheden om, at indsatsen for at bekæmpe forskelsbehandling hænger uløseligt sammen med indsatsen for at bekæmpe sigøjnerhad og social og økonomisk udstødelse, og at det alt sammen tjener det generelle formål at sikre ligestilling
 - e) at analysere og anerkende fænomenet sigøjnerhad og højne bevidstheden om dets eksistens, hvilke former det antager, og hvilke skadelige konsekvenser det

⁸² Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/13/EU af 10. marts 2010 om samordning af visse love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne om udbud af audiovisuelle medietjenester (direktivet om audiovisuelle medietjenester) ([EUT L 95 af 15.4.2010, s. 1](#)).

⁸³ Systemisk eller strukturel forskelsbehandling forstås som værende tydelig i de uligheder, der skyldes lovgivning, politik og praksis, ikke bevidst, men som skyldes en række institutionelle faktorer ved udformning, gennemførelse og revision af lovgivning, politik og praksis. "Roma and Traveller Inclusion: Towards a new EU Framework, Learning from the work of equality bodies", Equinet Perspective, juni 2020.

har, via medierne og skolernes læseplaner m.v. og ved at uddanne embedsmænd og andre interesserede parter i at identificere og bekæmpe det

- f) at fremme multikulturelle oplysningsaktiviteter og kampagner i skolerne
 - g) at fremme bevidstheden om romaernes kultur og historie, herunder mindet om romaernes holocaust og forsoningsprocesser, bl.a. gennem relevant uddannelse af lærere og udarbejdelse af egnede læseplaner, eftersom denne bevidsthed er afgørende for at nedbringe fordomme og sigøjnerhad som betydningsfulde årsager til forskelsbehandling
 - h) at fremme positive fortællinger om romaerne og rollemodeller ved hjælp af f.eks. støtte til møder på tværs af samfundsgrupper og tværkulturel læring.
3. Medlemsstaterne bør øge indsatsen for at bekæmpe det ekstremt høje antal personer i romabefolkningen, der er udsat for fattigdomsrisiko, materielle og sociale afsavn, for at yde effektiv støtte til romaernes ligestilling og ikkeforskelsbehandling. Denne indsats bør omfatte foranstaltninger til:
- a) at øge og forbedre kanaliseringen af investering i menneskelig kapital, infrastrukturudvikling og sociale samhørighedspolitikker
 - b) at sikre adgang til tilstrækkelige sociale sikringsordninger (både indkomststøtte og naturalydelse og tjenesteydelse) for ugunstigt stillede romaer
 - c) at kombinere indkomststøtte med aktiveringsforanstaltninger for at fremme deltagelse på arbejdsmarkedet at træffe foranstaltninger til fremme af stor udbredelse blandt potentielle modtagere
 - d) at sikre, at der rettes særlig stor opmærksomhed mod at forebygge og bekæmpe børnefattigdom, herunder ved at træffe mere virkningsfulde nationale foranstaltninger, som tager hensyn til de mekanismer, som fastholder romaerne i fattigdom gennem generationer, og mod behovet for at støtte romabørn og deres familier på de indbyrdes forbundne områder beskæftigelse, sociale ydelse, uddannelse, førskoleundervisning og børnepasning, sundhed, adgang til boliger og væsentlige tjenester, ernæring og fritidsaktiviteter
 - e) at støtte finansiel forståelse (for unge voksne/familiemedlemmer), herunder bedre beslutningstagnings- og planlægningsfærdigheder som led i foranstaltninger til større indflydelse og finansiel inklusion.
4. Medlemsstaterne bør sikre en mere meningsfyldt inddragelse og høring af romaerne, herunder kvinder, børn og unge, for at kunne yde effektiv støtte til romaernes ligestilling og ikkeforskelsbehandling. Denne indsats omfatter foranstaltninger til:
- a) at støtte aktivt borgerskab ved at fremme navnlig romakvindes og unge romaers sociale, økonomiske, politiske og kulturelle deltagelse
 - b) at fremme kapacitetsopbygning og lederskab i romaernes civilsamfund for at sætte romaer i stand til at deltage i alle faser af den politiske cyklus og det offentlige liv generelt
 - c) at fremme romaers ansættelse som fagpersoner i offentlige institutioner for at understøtte romaforbilleder og mangfoldighed og tilføre den politiske proces den nødvendige ekspertise og nøjagtige viden om behov
 - d) at højne marginaliserede romagrupperes bevidsthed om menneskerettigheder og borgerrettigheder og -ansvar

- e) at koordinere ressourcer, netværk og ekspertise på tværs af sektorer for at øge inddragelsen af unge romaer i beslutningstagningsprocesser og hjælpe dem med at udbrede deres lederskab.

Sektorspecifikke målsætninger

*Adgang til inkluderende almen **uddannelse** af god kvalitet*

5. Medlemsstaterne bør sikre, at romaerne har reel lige adgang til og kan deltage i alle uddannelsesfaser fra førskoleundervisning og børnepasning til videregående uddannelse, herunder en ny chance i skolen, voksenuddannelse og livslang læring.
6. Medlemsstaterne bør forbedre romaelevernes lige adgang til inkluderende kvalitetsuddannelse, idet denne indsats omfatter foranstaltninger til:
 - a) at hindre og fjerne enhver form for segregering af uddannelse og at sikre erkendelse af og oprejsning for tidligere uret
 - b) at hindre og fjerne fejlagnostisering, som fører til uhensigtsmæssig anbringelse af romaskoleelever i specialtilbud, og at sikre erkendelse af og oprejsning for tidligere uret
 - c) at fremme udvikling og udbredelse af inkluderende undervisnings- og læringsmetoder og at støtte lærerne i at håndtere mangfoldighed i klassen gennem professionelle udviklingsprogrammer, mentorordninger og peerlæringsaktiviteter
 - d) at tilskynde til effektiv forældreinddragelse i undervisningen af romaelever og fremme forbindelserne mellem skoler og lokalsamfund, herunder mediatorer
 - e) at støtte romaelevers deltagelse og aktive engagement sammen med andre elever i alle uddannelsesaktiviteter og -processer
 - f) at bekæmpe mobning og chikane både online og offline
 - g) at undervise lærere og andet skolepersonale i romaernes historie og kultur og metoder til at genkende og bekæmpe forskelsbehandling og årsagerne hertil, herunder sigøjnerhad og ubevidst forudindtagethed, højne bevidstheden om betydningen af ikkediskriminerende uddannelse og reel lige adgang til almindelig uddannelse
 - h) at støtte indsatsen for at sikre, at romaelever tilegner sig færdigheder i overensstemmelse med arbejdsmarkedets behov.
7. Medlemsstaterne bør yde ekstra, målrettet støtte for at kompensere for fattigdom og udstødelse og mindske virkningen af romaelevernes sociale og økonomiske baggrund for deres uddannelsesresultater, idet denne indsats omfatter foranstaltninger til:
 - a) at investere i førskoleuddannelse og pasning med særligt fokus på tidlig integration af romabørn
 - b) at yde individualiseret støtte og mægling for at kompensere for sproglige, kognitive og uddannelsesmæssige mangler i tæt samarbejde med romaelevernes familie og at tilskynde til og en ny chance i skolen og voksenuddannelse
 - c) at støtte samarbejdet mellem skolerne, de sociale beskyttelsestjenester og mediatorerne for at forebygge skolefrafald

- d) at anerkende sårbarhed hos børn af forældre, som bor i udlandet, og give privilegeret adgang til programmer efter skoletid og individualiseret støtte
- e) at øge romaernes sociale mobilitet gennem positiv særbehandling, som kan omfatte særlige stipendier til erhvervsuddannelse, ungdomsuddannelse og videregående uddannelse og til læreruddannelse
- f) at sikre en glidende overgang mellem uddannelsesniveauer og fremme færdiggørelse af ungdomsuddannelser og videregående uddannelse, herunder gennem karrierevejledning rådgivning, mentorordninger og finansielle støtteordninger
- g) at mindske skolefrafaldet på alle uddannelsesniveauer med specifikt fokus på romapiger
- h) at støtte deltagelse i ikkeformel læring og fritidsaktiviteter, herunder ungdoms-, sports- og kulturaktiviteter, selvudvikling, psykisk robusthed og trivsel
- i) at fremme, at roma elever og deres lærere, mediatorer og forældre tilegner sig digitale færdigheder og har adgang til bredbånd og tilstrækkelig digital infrastruktur, og at tilbyde undervisningsmateriale, der egner sig til fjernundervisning, både i de formelle og ikkeformelle uddannelsesmiljøer og navnlig for medlemmer af marginaliserede samfund.

*Adgang til bæredygtig **beskæftigelse** af god kvalitet*

8. Medlemsstaterne bør fremme reel lige adgang for romaer, især unge romaer, til bæredygtig beskæftigelse af god kvalitet, idet denne indsats omfatter foranstaltninger til:
 - a) at øge den opsøgende indsats over for unge romaer⁸⁴ for at højne deres bevidsthed om de tilgængelige, helst integrerede, beskæftigelses- og socialtjenester og sætte dem i kontakt med disse tjenester
 - b) at imødekomme unge arbejdsløse og erhvervsinaktive romaers behov ved at skræddersy individuelle, holistiske handlingsplaner til dem, som tager hensyn til deres præferencer og motivation, hindringer og ulemper samt årsagerne til deres arbejdsløshed eller erhvervsinaktivitet
 - c) at støtte erhvervs erfaring, jobformidling, lærepladser og karriereudvikling
 - d) at lette overgangen fra uddannelse til beskæftigelse gennem coaching, mentorordninger, praktikforløb, inkubatorer og vekseluddannelse
 - e) at støtte unge romaers adgang til og tilegnelse af færdigheder inden for informations- og kommunikationsteknologi (IKT) og digitale færdigheder for at ruste dem bedre til arbejdsmarkedets krav og udnytte de muligheder, der findes i hverdagen i form af nye digitale værktøjer og tendenser
 - f) at støtte beskæftigelsestilskud og beskæftigelsesrelateret omkostningsdeling, oplæring på arbejdspladsen, udvikling af færdigheder, erhvervelse og ajourføring af faglige kvalifikationer og en ny chance i skolen
 - g) at fremme reel lige adgang til selvstændig erhvervs virksomhed og iværksætteri, herunder socialt iværksætteri, gennem målrettet støtte

⁸⁴

I overensstemmelse med det, der er beskrevet i Kommissionens forslag til Rådets henstilling om en bro til job — styrkelse af ungdomsgarantien ([COM\(2020\) 277 final](#) af 1.7.2020).

- h) at fremme beskæftigelse i både den offentlige og den private sektor gennem foranstaltninger som f.eks. positiv særbehandling og støtteordninger for arbejdsgiverne
- i) at bekæmpe, mindske og fjerne forskelsbehandling ved at øge oplysningsindsatsen om ikkediskriminerende beskæftigelse og adgang til beskæftigelse og at uddanne arbejdsgiverne i metoder til at genkende og bekæmpe forskelsbehandling og årsagerne hertil, herunder sigøjnerhad og ubevidst forudindtagethed.

Sundhed og adgang til sundheds- og socialydelser af god kvalitet

9. Medlemsstaterne bør sikre lige adgang uden hindringer til sundhedsydelser af god kvalitet, især for de grupper, som er mest udsat, eller dem, som lever i marginaliserede eller afsidesliggende områder, idet denne indsats omfatter foranstaltninger til:
- a) at fremme og forbedre adgangen:
 - i) for romakvinder til et godt kvalitetsniveau af lægeundersøgelser, screeninger, før- og efterfødselspleje, rådgivning og familieplanlægning samt seksuel og reproduktiv sundhed, som generelt tilbydes af det nationale sundhedssystem
 - ii) for romabørn til primær sundhedspleje af god kvalitet og forebyggende foranstaltninger og vaccinationsprogrammer beregnet til børn
 - iii) for sårbare romaer (ældre romaer, romaer med handicap, LGBTI+-romaer, rejsende romaer i EU, romaer, som er tredjelandsstatsborgere, og statsløse romaer) til sundhedsydelser af god kvalitet
 - b) at støtte sundhedsmæglere og højne bevidstheden blandt romaerne om primære forebyggelsesforanstaltninger, f.eks. ved at fremme en sund livsstil, forebygge stofmisbrug og forbedre adgangen til ydelser vedrørende mental sundhed
 - c) at forebygge og bekæmpe forskelsbehandling af romaer gennem oplysningskampagner om ikkediskriminerende sundhedsydelser og adgang til sundhed, uddannelse af sundhedspersonale, medicinstuderende og sundhedsmæglere i metoder til at genkende og bekæmpe forskelsbehandling og årsagerne hertil, herunder sigøjnerhad og ubevidst forudindtagethed
 - d) at bekæmpe digital udelukkelse af romaer fra sundhedsydelser ved f.eks. at slå bro over den digitale kløft i forbindelse med adgangen til sundhedsinformation
 - e) at forebygge og fjerne segregering af sundhedsydelser og sikre erkendelse af og oprejsning for tidligere uret, herunder tvangssterilisering af romakvinder
 - f) at fremme romaernes adgang til medicinstudier og tilskynde til ansættelse af romaer som sundhedspersonale og -mæglere, navnlig i egne med en betydelig romabefolkning
 - g) at bekæmpe og forebygge potentielle udbrud i marginaliserede eller afsidesliggende romaområder
 - h) at forbedre adgangen til lokalsamfunds- og familiebaserede tjenester for handicappede, ældre og børn uden støtte fra forældrene (f.eks. udviklingsstøtte, sociale boliger, dagcentre for handicappede og netværk af plejeforældre)

- i) at forebygge institutionalisering og støtte overgangen fra institutionel pleje til pleje i familien og i nærmiljøet ved at støtte udsatte familier og personer med handicap (f.eks. rådgivning og økonomiske incitament, uddeling af fødevarer og bolig- og udviklingsstøtte)
- j) at fremme udveksling og overførsel af bedste praksis vedrørende romaernes folkesundhed ved at anvende f.eks. Kommissionens og medlemsstaternes folkesundhedsramme i Styringsgruppen vedrørende Sundhedsfremme, Sygdomsforebyggelse og Håndtering af Ikkeoverførbare Sygdomme

Adgang til tilstrækkelige, ikke-segregerede boliger og væsentlige ydelser

10. Medlemsstaterne bør sikre ligebehandling af romaerne med hensyn til adgang til tilstrækkelige, ikke-segregerede boliger og væsentlige ydelser, idet denne indsats omfatter foranstaltninger til:
- a) at sikre adgang til væsentlige ydelser, f.eks. rindende vand, rent drikkevand⁸⁵, tilstrækkelige sanitære installationer, renovation og affaldshåndtering, miljøtjenester, el-, gas- og transportforsyning, finansielle tjenester og digital kommunikation, og til fysisk infrastruktur ved at sikre kontinuiteten i de basale forsyningstjenester under både normale forhold og under pandemier, miljøkatastrofer og andre kriser
 - b) at overvåge, fjerne og forebygge enhver ghettodannelse og at fremme indslusning ved at udarbejde konkrete planer for afhjælpning af boligspørgsmål gennem inddragelse af lokalsamfund og berørte romasamfund
 - c) at støtte og styrke de offentlige myndigheder, som har ansvaret for boliger, væsentlige tjenester og miljøstandarder samt andre relevante aktører på dette område ved f.eks. at give dem de nødvendige beføjelser og ressourcer til at kortlægge boligbehovet, overvåge segregering og gennemføre omfattende lovgivningsforanstaltninger eller støtteforanstaltninger
 - d) at forhindre tvangsudsættelser ved hjælp af tidlig varsling og mægling, at yde støtte til udsættelsestruede personer og tilstrækkelige alternative boligtilbud, især til familier
 - e) at forbedre romaernes levevilkår og forebygge og bekæmpe de negative sundhedsvirkninger af eksponering for forurening og kontaminering
 - f) at yde social støtte og adgang til almindelige tjenester til hjemløse romaer
 - g) at sikre lige adgang til sociale boliger gennem vedtagelse af adgangskriterier, som prioriterer sociale behov
 - h) at støtte integrerede boligordninger rettet mod marginaliserede romaer, hvor mikrolån til opførelse og vedligeholdelse af boliger kombineres med finansiell forståelse og opsparingsordninger, undervisning i bygningsarbejde og aktiveringsforanstaltninger
 - i) at støtte anlæggelse og vedligeholdelse af bopladser til rejsende.

Partnerskaber og institutionel kapacitet

Inddragelse af og støtte til nationale romakontaktpunkter

⁸⁵ Se artikel 16 sammen med 31. betragtning i forslaget til direktiv om kvaliteten af drikkevand (omarbejdning) ([ST 606 2020 REV 1](#)).

11. Medlemsstaterne bør åbne nationale romakontaktpunkter med tilstrækkelige og nødvendige ressourcer, personale, mandat og politisk vægt til effektivt at koordinere og overvåge nationale politikker for romaernes ligestilling, integration og deltagelse, herunder opsøgende indsatser på lokalt plan.
12. Medlemsstaterne bør sætte de nationale romakontaktpunkter i stand til at befordre romacivilsamfundenes deltagelse og inddragelse i udformningen, gennemførelsen, overvågningen og gennemgangen af de nationale strategiske rammer for romaerne og lokale handlingsplaner (gennem ændrede nationale romaplatformsprocesser).
13. Medlemsstaterne bør sikre, at nationale romakontaktpunkter inddrages i udformningen af politikker for social integration og universelle tjenester for at øge deres relevans for romaerne og forbedre deres opsøgende indsats, herunder i relevant omfang i beslutningstagningen vedrørende programmering og overvågning af EU's midler.

Inddragelse af organer med henblik på at fremme ligebehandling

14. Medlemsstaterne bør støtte organer med henblik på at fremme ligebehandling ("ligestillingsorganer"), så de kan fungere effektivt og uafhængigt og samarbejde med alle relevante aktører, herunder nationale romakontaktpunkter, offentlige myndigheder, civilsamfundsorganisationer og den private sektor, idet denne støtte bl.a. skal sætte ligestillingsorganerne i stand til:
 - a) at forfølge tilfælde af forskelsbehandling, hadefuld tale og hadforbrydelser og anlægge strategiske retssager
 - b) at afhjælpe underrapportering af forskelsbehandling, hadefuld tale og hadforbrydelser og højne romaernes bevidsthed om deres rettigheder
 - c) at foretage forskning i og indsamle data om ligestilling og forskelsbehandling af romaer
 - d) at opbygge kapacitet i romaernes civilsamfund og samarbejde med dem med fokus på adgang til domstolsprøvelse og håndhævelse af ligestillingslovgivningen
 - e) at tilbyde offentlige og private organisationer samt medierne vejledning og undervisning.
15. Medlemsstaterne bør sikre, at ligestillingsorganerne er tæt involveret i og kan bidrage effektivt til udformningen, gennemførelsen, overvågningen og gennemgangen af de nationale strategiske rammer for romaernes ligestilling, integration og deltagelse og relevante EU-finansieringsprogrammer, ved bl.a.:
 - a) at tage imod rådgivning fra ligestillingsorganer om standarder for gennemførelse af nationale strategiske rammer for at sikre et stærkere fokus på bekæmpelse og forebyggelse af forskelsbehandling gennem f.eks. bekæmpelse af sigøjnerhad, i forbindelse med udformningen og gennemførelsen heraf, herunder at gøre en indsats for at fjerne strukturel forskelsbehandling
 - b) at inddrage ligestillingsorganer i strukturer, der er oprettet for at føre tilsyn med gennemførelsen, overvågningen og gennemgangen af de nationale strategiske rammer for romaerne og i udvalg, der overvåger relevante EU-fonde.

Mobilisering af lokale og regionale interesserede parter

16. Medlemsstaterne bør inddrage regionale og lokale myndigheder og det lokale civilsamfund i udformningen, gennemførelsen, overvågningen og gennemgangen af deres nationale strategier.
17. Medlemsstaterne bør tilskynde regionale og lokale myndigheder til inden for deres respektive kompetenceområder at opstille eller ajourføre deres lokale handlings- eller indslusningsplaner eller strategiske rammer for romaernes ligestilling, integration og deltagelse. Disse handlingsplaner eller strategiske rammer bør indeholde foranstaltninger, basisscenarier og benchmarks, målbare målsætninger og tildeling af midler.
18. Medlemsstaterne bør sikre samarbejdet mellem central- og lokalmyndigheder om udformning og gennemførelse af EU-finansieringsprogrammer, som er relevante for forebyggelse og bekæmpelse af forskelsbehandling af romaer, således at romaernes ligestilling, integration og deltagelse indgår hele vejen gennem udarbejdelse, gennemførelse, overvågning og evaluering af programmerne, og således at EU-midlerne kanaliseres bedre ud til det lokale niveau.
19. Medlemsstaterne bør fremme rummelighed, mangfoldighed og positiv særbehandling for at sikre, at romaer ansættes som fagpersoner af offentlige institutioner på lokalt og regionalt niveau.
20. Medlemsstaterne bør give romaerne beføjelser og anerkender deres repræsentation på lokalt plan gennem lokalsamfundsbaseeret mobilisering, dvs. lokaludvikling styret af lokalsamfundet.

Samarbejde med civilsamfundet

21. Medlemsstaterne bør fremme social innovation, partnerskab og samarbejde mellem de offentlige myndigheder og romaerne og det civilsamfund, som arbejder for romaernes sag.
22. Medlemsstaterne bør udnytte de nationale romaplatforme eller andre kanaler for samarbejde og dialog i medlemsstaterne fuldt ud for på en gennemsigtig og rummelig måde at engagere romaerne og det civilsamfund, som arbejder for romaernes sag, samt andre interessenter i udformningen, gennemførelsen, overvågningen og gennemgangen af de nationale strategiske rammer for romaerne og lokale handlingsplaner.
23. Medlemsstaterne bør støtte civilsamfundet med hensyn til overvågning og rapportering af hadforbrydelser og hadefuld tale rettet mod romaer og bistår ofre med at rapportere hadforbrydelser og hadefuld tale.
24. Medlemsstaterne bør sikre finansiering til at støtte pluralitet og uafhængighed hos romaerne og det civilsamfund, som arbejder for romaernes sag, herunder romaungdomsorganisationer, og sætter dem dermed i stand til i egenskab af uafhængig vagthund at rapportere om og overvåge de nationale strategiske rammer for romaerne og opretholde deres administrative kapacitet.
25. Medlemsstaterne bør inddrage civilsamfundet og romasamfundene hele vejen gennem EU-fondenes programcyklus for på nationalt, regionalt og lokalt niveau (herunder som medlemmer af udvalg, der overvåger relevante EU-fonde).
26. Medlemsstaterne bør fremme kapacitetsopbygning og lederskab i romaernes civilsamfund, herunder ungdomsorganisationer, for at sætte de berørte organer og organisationer i stand til at deltage i alle faser af den politiske cyklus og det offentlige liv generelt.

27. Medlemsstaterne bør fremme tværsektorielt arbejde og brede alliancer med henblik på ligestilling og integration ved inddragelse af myndigheder, civilsamfundet, erhvervslivet, den akademiske verden og forskningsverdenen. Dette kan afføde fælles foranstaltninger blandt enheder, som fremmer ligestilling, bekæmper racisme, racebestemt forskelsbehandling, fremmedhad og den tilhørende intolerance eller arbejder for at fremme rettigheder for børn, ældre, romaer, LGBTI+-personer, personer med handicap, asylansøgere, flygtninge og andre migranter samt statsløse personer.

Finansiering

28. Medlemsstaterne, navnlig dem, der har større udfordringer med romaernes ligestilling, integration og deltagelse og/eller større romabefolkningsgrupper, bør udnytte generelle og målrettede EU-midler og nationale midler fuldt ud og optimalt til at forebygge og bekæmpe forskelsbehandling af romaer, herunder vælge specifikke målsætninger om at fremme den socioøkonomiske integration af ugunstigt stillede grupper og marginaliserede samfund, f.eks. romaer⁸⁶, og sikre specifik samordning mellem EU's og de nationale finansieringskilder, som er relevante for romaernes ligestilling og socioøkonomiske integration.
29. Medlemsstaterne bør sikre inddragelse af regionale, lokale og andre offentlige myndigheder, herunder bystyrrer, økonomiske og sociale partnere og relevante organer, der repræsenterer civilsamfundet, ikkestatslige organisationer og organer, som er ansvarlige for at fremme social integration, grundlæggende rettigheder og ikkeforskelsbehandling, undervejs i udarbejdelsen, gennemførelsen, overvågningen og evalueringen af EU's programmer, herunder deltagelse i overvågningsudvalgene.
30. Medlemsstaterne bør afsætte tilstrækkelige nationale ressourcer til at gennemføre de politiske foranstaltninger, der er foreslået i EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse og i nationale strategiske rammer, idet det sikres, at disse afspejler romasamfundenes faktiske behov og står i forhold til romasamfundenes størrelse og udfordringer.
31. Medlemsstaterne bør sikre, at nationale genopretnings- og resiliensplaner⁸⁷ fremmer integrationen af sårbare grupper, herunder romaer og andre med minoritetsbaggrund med hensyn til race eller etnisk oprindelse.
32. Medlemsstaterne bør forbedre udformningen, gennemførelsen, overvågningen og evalueringen af EU-programmerne eller strukturreformerne for socioøkonomisk integration af mindretal, f.eks. ved at anmode om teknisk bistand fra støtteprogrammet for strukturreformer.
33. Medlemsstaterne bør tilskynde til brug af national finansiering og EU-finansiering med henblik på kapacitetsopbygning hos myndigheder på centralt og lokalt plan og civilsamfundsorganisationer og befordre udveksling af god praksis mellem dem, således at myndigheder og organisationer kan bidrage til at gennemføre foranstaltninger til bekæmpelse af forskelsbehandling af romaer ved at fremskynde ligestilling og integration, herunder ved at bekæmpe segregering og fremme romaernes deltagelse.

⁸⁶ Jf. navnlig artikel 4, stk. 1, nr. v) og viii), i ESF+-forslaget ([COM\(2018\) 382 final](#)).

⁸⁷ "Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a Recovery and Resilience Facility" ([COM\(2020\) 408 final](#).)

34. Medlemsstaterne bør imødekomme finansieringsbehov på lokalt plan, herunder i byområder, for at yde bæredygtig støtte til EU-mobile romaer, herunder ved at tilbyde sprogundervisning, førskoleundervisning og børnepasning, skolegang, offentlige arbejdsformidlinger, socialarbejdere, mediatorer osv.

Overvågning og rapportering om de nationale strategiske rammer for romaerne

35. Medlemsstaterne bør overvåge og evaluere gennemførelsen af de nationale strategiske rammer ved hensigtsmæssig anvendelse af indikatorporteføljen, som er sammensat af Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder ("Agenturet"), nationale romakontaktpunkter, nationale statistiske kontorer og Kommissionen inden for rammerne af en arbejdsgruppe vedrørende indikatorer og rapportering på romaområdet, der koordineres af Agenturet⁸⁸.
36. Medlemsstaterne bør på baggrund af EU's målsætninger og overordnede mål, som er fastsat i meddelelsen, indarbejde nationale kvantitative og/eller kvalitative mål i de nationale strategiske rammer for romaerne, som er skræddersyet til de nationale omstændigheder og de tilgængelige muligheder for indsamling af etnisk opdelte (eller indirekte) data om ligestilling og af eksisterende viden.
37. Medlemsstaterne bør meddele Kommissionen alle foranstaltninger, der træffes i overensstemmelse med denne henstilling, inden juni 2023. Medlemsstaterne bør derefter hvert andet år rapportere til Kommissionen om igangværende og nye foranstaltninger, herunder ethvert fremskridt, der er opnået på hvert tematisk område med at gennemføre de nationale strategiske rammer for romaerne. Medlemsstaternes rapporter vil blive anvendt til at supplere Kommissionens toårige rapporter og evalueringsrapporter til Europa-Parlamentet og Rådet om gennemførelsen af EU's strategiske ramme for romaernes ligestilling, integration og deltagelse.
38. Medlemsstaterne bør sikre, at nationale rapporter om romaernes ligestilling, integration og deltagelse offentliggøres for at øge gennemsigtigheden og muliggøre policylæring, og i relevant omfang at nationale strategier og afsluttede gennemførelsesrapporter drøftes i de nationale parlamenter.
39. Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder bør gennemføre en regelmæssig romaundersøgelse i 2020, 2024 og 2028 for at tilvejebringe de nødvendige data til reference-, midtvejs- og slutresultater, der kan afspejle enhver ændring i romaernes situation. Agenturet bør også støtte medlemsstaterne i deres indsats for at indsamle relevante ligestillingsdata, støtte Kommissionen med overvågning og analyse og støtte de nationale romakontaktpunkter med rapportering hjulpet af bl.a. arbejdsgruppen vedrørende indikatorer og rapportering på romaområdet.

Denne henstilling erstatter Rådets henstilling af 9. december 2013 om foranstaltninger i medlemsstaterne til effektiv integration af romaerne⁸⁹.

⁸⁸ Bilag 2 til COM(2020) 620 final og [Monitoring framework for an EU Roma strategic framework for equality, inclusion and participation – Objectives and indicators](#).

⁸⁹ [EUT C 378 af 24.12.2013, s. 1.](#)

Udfærdiget i Bruxelles, den [...].

*På Rådets vegne
Formand*